

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ امر به معروف و نهی از منکر

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: محمود صادقی

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۲/۶

ان شاء الله در امر مقدس زمینه‌سازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام موفق و منصور باشید. با توجه به برکات فراوان «تذکر» بین مؤمنان، محبت کنید کیفیت آن را تبیین کنید تا به خطا نرویم ان شاء الله. برخی از مؤمنان معتقدند که باید تذکر را شفاف و صریح گفت و برخی هم معتقدند که باید شرایطی را در نظر گرفت.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۲/۱۲

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌ها و نشانه‌های مؤمنان در کتاب خداوند، «تذکر دادن» است که با عنوان دعوت به خداوند^۱، دعوت به نجات^۲، دعوت به هدایت^۳، دعوت به خیر^۴، امر به معروف^۵، نهی از منکر^۶، امر به عدالت^۷، امر به تقوا^۸، سفارش به حق^۹، سفارش به صبر^{۱۰}، سفارش به مهربانی^{۱۱}، امر به صدقه^{۱۲} و امر به صلح میان مردم^{۱۳} از آن یاد شده، ولی باید توجه داشت که تذکر مؤمنانه از سه حُسن برخوردار است: حُسن نیت، حُسن معنا و حُسن عبارت. به عبارت دیگر،

۱. «أَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ» (غافر / ۴۲): «من شما را به سوی خداوند عزیز آمرزنده دعوت می‌کنم».
۲. «أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجَاةِ» (غافر / ۴۱): «شما را به سوی نجات دعوت می‌کنم».
۳. «لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَىٰ ائْتِنَا» (الأنعام / ۷۱): «برای او یارانی هستند که او را به سوی هدایت دعوت می‌کنند که به نزد ما بیا».
۴. «يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ» (آل عمران / ۱۰۴): «به سوی خیر دعوت می‌کنند».
۵. «يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ» (آل عمران / ۱۰۴): «به معروف امر می‌کنند».
۶. «يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ» (آل عمران / ۱۰۴): «از منکر نهی می‌کنند».
۷. «الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ» (آل عمران / ۲۱): «کسانی از مردم که به عدالت امر می‌کنند».
۸. «رَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالْقَوَىٰ» (العلق / ۱۱ و ۱۲): «چه می‌گویی اگر بر هدایت باشد یا به تقوا امر کند؟»
۹. «تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ» (العصر / ۳): «به حق سفارش کنید».
۱۰. «تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ» (العصر / ۳): «به صبر سفارش کنید».
۱۱. «تَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ» (البلد / ۱۷): «به مهربانی سفارش کنید».
۱۲. «مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ» (النساء / ۱۱۴): «کسی که به صدقه امر کند».
۱۳. «أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ» (النساء / ۱۱۴): «یا به صلح میان مردم (امر کند)».

www.alkhorasani.com

بَیِّنَاتُ الْإِسْلَامِ مِنْ صَوَاهِرِ شَيْخِ خُرَاسَانِ حَفْظَةُ اللَّهِ تَعَالَى

تذکری که از ایمان نشأت می‌گیرد، دارای ویژگی‌های زیر است:

اولاً از روی دلسوزی، خیرخواهی و احساس مسؤولیت نسبت به برادر یا خواهر مؤمن و با هدف اصلاح او انجام می‌شود؛ چنانکه خداوند «نُصَح» یعنی دلسوزی و خیرخواهی را ویژگی پیامبران دانسته^۱ و به عنوان نمونه، از شعیب علیه السلام نقل کرده است که خطاب به قومش فرمود: ﴿وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَكُمْ إِلَيَّ مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتِطَعْتُ﴾؛ «من نمی‌خواهم که خود، کاری که شما را از آن نهی می‌کنم انجام دهم، (بلکه) تنها می‌خواهم به قدر توانم اصلاح کنم». بدون شک کسی که با این نیت تذکر می‌دهد، در واقع خطری را که برادر یا خواهر مؤمنش را تهدید می‌کند، درک کرده و تنها به دنبال نجات اوست؛ چراکه او را دوست می‌دارد و نمی‌تواند نسبت به سرنوشت او بی‌تفاوت باشد و رنج و بدبختی‌اش در دنیا و آخرت را به نظاره بنشیند؛ خصوصاً با توجه به اینکه از خداوند می‌ترسد و نمی‌خواهد در پیشگاه او مقصّر محسوب شود. از این رو، در حالی تذکر می‌دهد که در قلب خود، حسد، غضب، کینه، بدبینی، بهانه‌جویی، خودخواهی، تکبر و سایر رذائل نفسانی را نمی‌یابد، بلکه تنها ترس از خداوند و شفقت نسبت به برادر یا خواهر مؤمنش را احساس می‌کند و اینجاست که تذکر او بر قلب برادر یا خواهر مؤمنش می‌نشیند و او را به اصلاح خود قانع می‌کند.

ثانیاً سخنی راست و درست یعنی مبتنی بر عقل و شرع است، نه بر خلاف آن دو و صرفاً برآمده از سلیقه و نظر شخصی؛ زیرا واضح است که تحمیل سلیقه و نظر شخصی به برادر یا خواهر مؤمن، وجهی ندارد و تنها برآمده از تکبر است، اگرچه تحت عنوان تذکر انجام شود. از این رو، علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی از آن برحذر داشته و فرموده است:

«تو را سفارش می‌کنم به اینکه سلیقه‌ی خود را مانند عقیده‌ی خود ندانی و رأی خود را جزئی از دین خود نپنداری؛ مانند کسانی که بر این پایه به دیگران ستم می‌ورزند و در زمین فتنه‌ها می‌انگیزند، تا چیزی که نمی‌پسندند را برطرف سازند و چیزی که می‌پسندند را برقرار کنند، در حالی که آنچه نمی‌پسندند نزد خداوند باطل‌تر از چیزی که می‌پسندند نیست. زنه‌ار از کسانی نباش که از خود راضی و از دیگران ناراضی هستند؛ چراکه آنان دوست داشته نمی‌شوند و از کسانی نباش که خود را برتر از دیگران می‌انگارند؛ زیرا خداوند به کسانی که برتر از دیگرانند آگاه‌تر است»^۲.

در اینجا معیاری وجود دارد: کسی که بر مبنای عقل و شرع تذکر می‌دهد، با رویکردی منطقی به قواعد و مسلمات عقلی استدلال می‌کند یا می‌کوشد با ارائه‌ی شواهدی از قرآن و سنت، راستی و درستی تذکرش را اثبات کند، ولی کسی که بر مبنای سلیقه و نظر شخصی تذکر می‌دهد، تنها نق می‌زند و اعتراض می‌کند و با پافشاری و کلی‌گویی، از کراهت و ناخشنودی‌اش خبر می‌دهد،

۱. ﴿أَبْلَغَكُمْ رِسَالَاتِي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ (الأعراف / ۶۸)؛ «رسالت‌های پروردگارم را به شما می‌رسانم، در حالی که نسبت به شما ناصح و امین هستم».

۲. هود / ۸۸

۳. نامه‌ی ۱۳

بدون اینکه دلیلی روشن از عقل و شرع ارائه کند؛ چنانکه علامه منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی درباره‌ی چنین کسی فرموده است:

«وای بر هر پرخاشگر ستیزه‌جوی که همواره معترض و ناخشنود است؛ مانند سگی که اگر به او پردازی بانگ می‌کند و اگر او را واگذاری بانگ می‌کند! آیا در خشم خود نمی‌میرد تا دیگران را آسوده کند؟! ... مانند کسی که می‌گوید من این امیر را قبول ندارم؛ پس از جماعت جدا می‌شود و به خودسری روی می‌آورد و به کارشکنی می‌پردازد، تا آن گاه که به فتنه می‌افتد؛ مانند گوسفندی که از گله جدا می‌شود و به تنهایی می‌چرد، تا آن گاه که گرگی او را می‌یابد و می‌درد!»^۱

ثالثاً با گفتاری پاکیزه و مناسب انجام می‌شود، به دور از جدال، اهانت، تحقیر، تهمت و آبروریزی؛ زیرا کسی که با کاری حرام به دیگری تذکر می‌دهد، در واقع برای اصلاح او خود را خراب می‌کند و با این شیوه‌ی احمقانه، خود را به دوزخ می‌اندازد تا دیگری به بهشت رود! فارغ از آنکه بعید است تذکر آلوده به جدال، اهانت، تحقیر، تهمت و آبروریزی، به اصلاح کسی منجر شود و با این وصف، چنین تذکری تنها زیان رساندن به خود است، بدون آنکه سودی برای دیگری داشته باشد!

حاصل آنکه تذکر باید با نیت خوب، معنای خوب و الفاظ خوب انجام شود؛ زیرا تنها چنین تذکری است که عبادت خداوند محسوب می‌شود و ثوابی عظیم دارد و امید می‌رود که به اصلاح عیوب و رفع نقایص مؤمنان بینجامد و واضح است که اگر کسی چنین تذکری را نپذیرد، مؤمن نیست، بل متکبر سرکشی است که تظاهر به ایمان می‌کند؛ زیرا یکی از مهم‌ترین ویژگی‌ها و نشانه‌های مؤمنان در کتاب خداوند، «تذکر پذیرفتن» است؛ چنانکه فرموده است: **«وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ»**^۲؛ «و تذکر بده؛ چراکه تذکر به مؤمنان سود می‌رساند» و با این وصف، کسی که از تذکر سود نمی‌برد، از مؤمنان محسوب نمی‌شود.

بایکة اطلاع بر سبیل رفیع منصور هاشمی خراسانی
محسن با محکمات و مستحبات

۱. گفتار ۱۶۲
۲. الذاریات / ۵۵

www.alkhorasani.com

بایکة اطلاع بر سبیل رفیع منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.